

II,
B33118,
9.

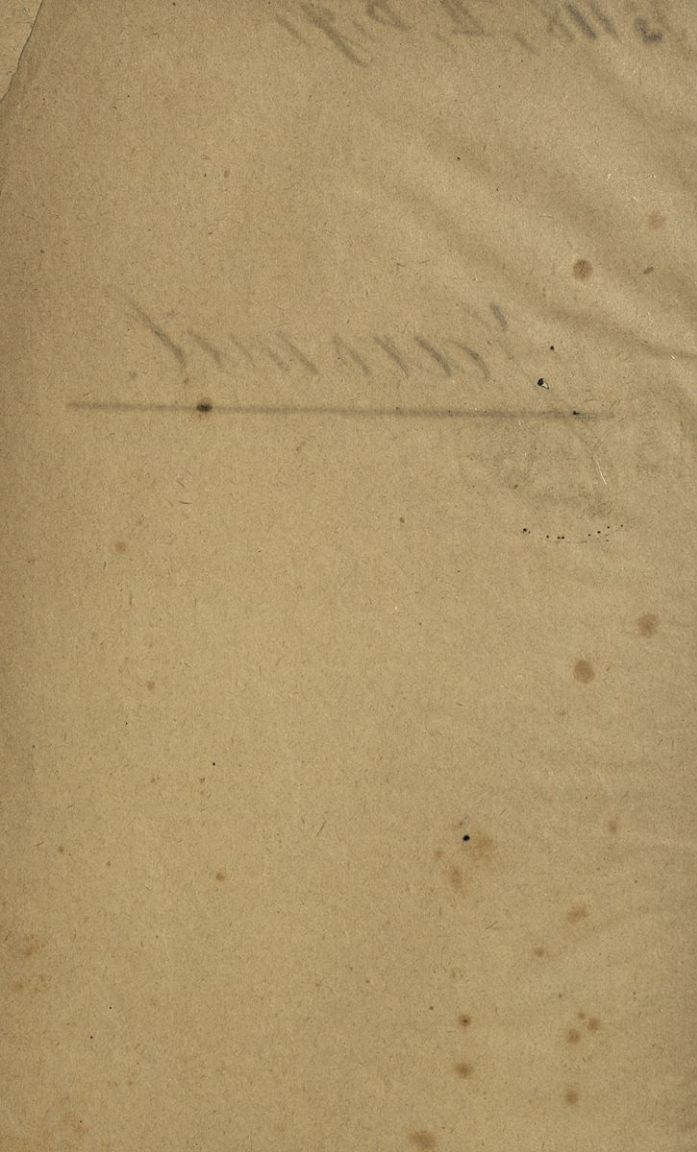
33118, II, B, g.

32118, II, B, g, 194

Yaromil.

Jaromil.

Češka narodna pravljica.

Poslovenil

H. Podkrajšek.

omik

Ljubljana.

Založil in prodaja J. Giontini v Ljubljani.

1886.

I. Jaromil, pastirček.

Pred davnimi časi stala je v malej dolini skromna hišica, v katerej je stanoval nek ogljar sè svojo ženo in sedemletnim sinom. Od ranega jutra do poznega mraka kuhal je v gozdu oglje, katero je, kadar ga je imel veliko v zalogi, prodajal po vaseh. Tako je bilo njegovo življenje. Žena pa je doma predla, in mali Jaromil, tako je bilo ime njenemu sinu, pasel je ves božji dan nekoliko koz in ovac po gozdnih robovih, ki so obdajali okolu in okolu dolino. Ogljariča nij bila Jaromilova prava mati; to je uže v nežnej mladosti zgubil. Njegov oče pa je le zaradi njega vzel drugo ženo, ki pa je bila ubogemu otroku prava mačeha. Njemu se nij nikedar dobro godilo, razun kadar oče zaradi hude zime nij mogel kuhati in je zaradi tega doma ostal. Potožiti očetu nij smel nikoli; kajti kolikorkrat ga je mačeha kaznovala, vselej mu je rekla: «Fante, če poveš očetu kaj o tem, kaznovan boš jutri še huje!» Ubožec je molčal, in vender je minulo malo dnij, da bi ne bil tepen.

Zaradi tega je bil tudi najbolj vesel, kadar je rano zjutraj smel vtakniti v žep košček kruha ter odgnati ovce na pašo. Ko jih je prignal na travnik, pustil jih je, da so se ondu pasle, a sam je hodil po gozdu. Tam se mu je godilo, kakor ptiču v zraku. Z njimi se je poskušal v petji, rezal piščali, ali pa je nabiral svežih jagod, da jih je jedel za prigrizljive k suhemu kruhu. Največje njegovo veselje pa je bilo gledati cvetlice. Nij mu bilo težko laziti po nje na skalnate vrhove, ali sè strmih vrhov spuščati se v dolino po nje. Najlepše izkopal je s koreninami iz zemlje ter jih presadil na svoj vrt, katerega je imel na obnožji nekega hriba zasajenega sè samimi gozdnimi cvetlicami. Iz potoka, ki se je kakor srebern pas vil po zeleni dolini, jim je prilival, pri njih je preživel največ časa dneva in v njihovej raznovrstnosti zajemal je jedino tolažilo. Z njimi je govoril, njim se je potožil, z njimi se je tolažil, in zdelo se mu je vselej, kakor bi svoje glavice k njemu nagibale in mu odgovarjale. Bogatini, kateri si čestokrat za drag denar izvanrednih cvetic iz tujine naročujejo, za nje steklene hišice napravljajo in ljudi za njihovo oskrb drago plačujejo, muči po noči in po dnevi radovednost tako dolgo, da se razcveto, in

naposled vidijo, kar bi doma na polji našli. In vendar večjega veselja nad takimi cveticami ne morejo imeti, kakor ga je imel Jaromil, kadar je jedna njegovih cvetic nastavila nove popke. Okolu in okolu vrta je imel narejen gost plot iz nizkih drevesc, a v sredi na travi je imel stol, kjer je navadno počival. Na večer pa je vzel piščal in zapiskal svojej čredi. Hitro so prišle koze in ovce k znanemu prostoru in so se postavile okolu zagraje. Koze so drgnile svoje brade ob plot, ovce pa so zaupno gledale nanj, a nobena si nij upala skočiti na vrt, temveč so mirno čakale, da je prišel k njim; potem pa so ga obsule in mirno šle za njim v kočo. Tako je živel Jaromil po letu.

II. Jaromil na domu svojih starišev.

Ko je zemlja slekla svojo cvetno obleko, zapel je tudi Jaromil vsem cveticam smrtno pesen, in ko je zadnja zvenela, zakril je z listjem in vejevjem nje grob, in nastali so zanj žalostni časi. Moral je doma sedeti in očetu ali materi pri domačem delu pomagati. Bila pa je takrat po svetu navada, da so si ljudje sami obleko predli, sami tkali in sami sešili. To je bilo njihovo zimsko opravilo,

kadar niso imeli zunaj kaj delati. Zato je Jaromil moral pomagati materi sukati, često tudi presti, ali pa je moral za očeta iz trdih kož škornje šivati. Zvečer po končanem delu sedli so okolu peči in tu jim je stari ogljar pravil vsakovrstne prigodbe, ali pa kaj iz onih časov, ko je v mestu služil. Nekega dne pa reče ogljar Jaromilu: «Deček! ti rasteš kvišku kakor drevo v gozdu, a nikdar še nismo govorili, kaj naj s tabo bode; ničesa se ne učiš, le v gozd hodiš z ovčami in čas tako tratiš! To ne gre; žena, jaz ga moram kam poslati, da se vender česa priuči.»

«Vsaj je še dovolj časa za to», odgovori ogljarica.

«To se tebi zdi, a jaz ne mislim tako! Poslušaj, Jaromil, kaj pa bi hotel postati?»

«Jaz bi bil najraje vrtnar.»

«To nij nič, deček; s tem si ne boš kruha služil! Domisli si kaj drugega.»

«Jaz nečem nič drugega.»

«Zakaj?» vprašajo oče.

«Zato, ker me ne veseli ves dan v sobi biti in pri rokodelstvu sedeti; jaz sem najraje zunaj na prostem zraku.»

«Bodi torej ogljar; to ti bo vsaj več donášalo, in vedno boš na prostem zraku.»

«Ne, ne, oče; vi vsa lepa drevesa posekate in požgete, jaz pa jih hočem varovati in pomnoževati!»

«Neumnež ti! s čem bi se pa preživili, če bi ne kahal lesa.»

«Vsaj imate v gozdu veliko starih parobkov in slabih dreves, torej vam nij treba uničevati lepega drevja. Da bi bil jaz kralj, nihče bi ne smel v mojih gozdih drevja pokončevati in po mojih vrtih cvetlic trgati.»

«Ker si neumen», rekó oče, «potem bi šelej videl, kam bi te tako gospodarstvo dovedlo.»

Tako se je končal njiju razgovor, ko so oče vprašali Jaromila, kaj hoče biti. Dolgo je trajalo, predno so ga oče prepričali, da mora na svetu vse tako biti; a pregovoriti ga vender niso mogli, da bi popustil misel na vrtnarstvo, kajti on je trdil le to, da ne bo nič družega kakor vrtnar. Slednjič ogljar temu nij več oporekal, a ogljarica je rekla: «Kaj bi se jezil s tem lehkomišljencem; kar ti hočeš, to mora biti!» «Jaz pa nečem, da bi mi kdaj zaradi tega kaj očital», odgovori dobrohotni ogljar.

III. Jaromil, prijatelj cvetlic.

Komaj so začeli ptički veselo slaviti prebujenje zemlje, komaj so jeli gozdni vrhovi zeleneti, že je šel Jaromil na svoj vrt. Toda razun zgodnjih marjetic bile so še vse druge cvetlice nerazcvetene. Hodil je k njim vsaki dan. Kadar je imel le količkaj časa, tako dolgo, da so bile vse razcvetene. Potem pa je sedel pri njih pasoč svojo čredo ves ljubi dan. Ko pa je nekega dne zopet hodil po gozdu, pel si pesmice in gledal po drevji, vidi na nekem drevesu sedeti prelepega ptička. Imel je čopasto, zlatorumeno glavico, po hrbtu je bil temno- in po trebuhu svitlo-modre barve, perutnici ste bili rujavi in rep temnorudeč. Nekaj časa ga je gledal Jaromil jako začuden, ko pa je zapazil, da se ptiček vedno niže in niže spušča in konečno po najnižjih vejicah skaklja ter se celo na zemljo spušča, mislil si je: «Počakaj, jaz te hočem vjeti.» Hitro sname klobuk raz glavo in se po prstih prikrade bliže njemu, da bi ga vjel. Toda ptiček nij bil tako neumen; klobuk pade, a ptiček zleti dalje. Jaromil pa je šel za njim misleč, da ga mora vjeti. Ta pa je vedno nekoliko dalje zletel in se zopet vsedel, a kadar se mu je Jaromil približal, zletel je zopet dalje tako, kakor bi

dečka nalašč za seboj vabil. Jaromil bil je uže ves vpehan, in vender si nij dal pokoja, ptiča zasledovati. V svojem prizadevanji je popolnoma pozabil, da se je uže precej oddalil od doma in da je v popolno tujem kraji.

Ko je tako nekaj ur ptiča zasledoval, se mu ta skrije. Jaromil gleda za njim, toda ptiček je zginil. Sedaj je šelej zapazil, kam je zašel. Vrniti se je hotel, toda čim dalje je šel, tem bolj je zgreševal pot. Naenkrat se znajde v nekej dolini, iz katere nij vedel ne kam ne kje. Lakote in letanja ves utrujen sede na tla in začne britko jokati: «O zakaj sem se dal tako daleč zapeljati! Kako bom prišel od tod domov? Kaj poreko oče in mati!» Ko je tako tožil, zasliši nad seboj veselo petje, in ko pogleda, kaj bi to bilo, vidi na skali sedeti istega ptička samega, ki ga je tako daleč zapeljal. «Čakaj porednež, tebi to povrnem», misli si Jaromil, skoči hitro kvišku in išče kamenja, da bi z njim ptiča ubil. Toda ptičku ni mar tega in se niti ne gane. Odprl je svoj kljunček in tako ljubeznjivo prepeval, da je razjarjeni Jaromil takoj vse pozabil in milega pevca poslušal. Naenkrat pa ptič umolkne, zleti in zgine med skalami.

IV. Jaromil si ogleduje podzemeljsko kraljestvo.

Jaromil, ki ptiča nij z očesa pustil, je dobro videl, kje se je skrila, in je šel bliže k skali. Tu vidi pred seboj tako ozko spoko, da bi se velik človek težko skozi splazil. Kakih dvajset korakov daleč plazil se je po njej in bil je zopet zunaj. Še nekaj korakov je storil potem in obstal je kakor nezavesten s sklenjenima rokama. Kakor daleč na okoli je videlo oko, bilo je vse en vrt, en raj, in v sredi je stal slonokosten grad vloženi z dragocenimi kamni. Na stebrih, ki so stali za oplešavo okolu gradu, ovijal se je bršljan do vrh zlate strehe. Na stotine rožic, kakeršnih še nij videlo človeško oko, cvetelo je na zelenih gredicah, ki so kakor baržunaste preproge pokrivalo ves vrt. Na drevesih, ki so bila deloma ovočnega sadja, deloma cvetja polna, zibali so se vsakobarvni ptički. Po lepo oglašjenih in snažnih potih pa je mrgolelo mnogo majhnih ljudi. Moški so bili v rujavih, ženske pa v belih oblačilih.

Jaromil nij vedel kam in kaj naj preje pogleda. Kar priteče k njemu nekaj malih deklic in jedna od njih mu reče: «Zakaj stojiš tu in ne greš v našo družbo? Pojdi,

in pomagaj nam raje zalivati onim-le cve-
tlicam, potem se bomo s teboj igrali.»

Jaromil nij bil tako nevljuden deček, da bi ga morale te lepe deklice dvakrat prositi. Šel je takoj z njimi. Peljale so ga prav blizu k gradu, kjer so cvečlicam zalivali s potoka, ki se je kakor kača vil po travniku. «Malo časa zalivaj z nami, potem ti pokažemo še lepših cvečlic in ti damo sladkega ovočja. To se je Jaromilu jako dopadlo. Zajemali so v malih školjkah vodo ter prilivali cvečlicam. Toda Jaromil jim nij veliko pomagal; sedaj je občudoval li cvečlice, sedaj zopet lepe deklice, ki so po travi le plavale, obrazci jim žarili in oči se jim svetile.

«Kako ti je ime?» vpraša Jaromil največjo, ki mu je pa komaj do kolena segala.

«Jaz se imenujem Narciska, tam-le moja sestra se imenuje Lilija in oni je ime Hija-cinta. Tako mu je naštela lepa Narciska celo vrsto ljubkih imen svojih sestic. Ko so bili delo dokončali, prime Narciska Jaromila za roko in ga vodi po vrtu. «Natrgaj si sadja, ako hočeš, in jej!» Tega si Jaromil nij dal dvakrat reči, ker čutil je že nekoliko glada. Natrga si sadja in se do sitega najé.

Na vrtu pa nijso bile samo te deklice, s katerimi je Jaromil hodil, temveč na vsa-kih deset korakov bila jih je cela tolpa in

vender se mu je zdela Narciska med vsemi najlepša. Videl je tudi, kako možički sem in tja letajo, nekateri v pisanih, nekateri v rujavih oblačilih. Ti ga niti zapazili niso.

«Kaki ljudje so pa to, Narciska?» vpraša Jaromil svojo spremljevalko.

«Jedni, in sicer oni v sivih oblačilih delajo v gorah, ti v pisanih oblačilih pa na vrtu. Nekateri pa služijo kralju, kateri sè svojo gospo, našo materjo, v tem slonokostenem gradu prebiva. Pravijo, da jih imenujete pritlikovce tam gori, kjer stanujete veliki ljudje. Jaromil na to odgovori, da se ne vé spominjati, da bi bil o njih kdaj kaj slišal.

«Hočeš-li», reče še enkrat zgovorno Narciska, «da te peljem k kralju?»

«Zakaj ne? pojdiva!»

Poslala je na to sestre naprej, a ona je šla z Jaromilom počasi za njimi. Te so ju mej tem pri kralju oglasile, prišle jima potem naproti ter ju peljale k kralju in kraljici.

V velikej dvorani na prestolu, ki je bil z rudečo težko svilo pokrit in sè zlatom in dijamanti obšit, je sedel kralj pritlikovcev s kraljico, prijazno in lepo gospo. Na obeh straneh pa je sedelo in hodilo veliko gospodov in gospej. «Koga si pripeljala, moja

lepa hčerka?» reče kralj Narciski, ko je z Jaromilom k prestolu stopila.

«Jeden sinov svetnega kralja nad nami je zašel tu sim», odgovori ona. «Dovoli torej, da mu naše kraljestvo razkažem in da sme nekaj časa mej nami živeti.»

«Ti si previdna in modra, zato ti prošnje ne odbijem; idi in delaj vse po svoji volji», reče kralj. Na to skoči Narciska k očetu in materi in ju na čelo poljubi. «Ti pa se obnašaj tako, kakor ti Narciska veli, ako hočeš tu ostati», reče kralj Jaromilu, ko sta z Narcisko odhajala. Jaromil se je čudil lepoti in krasoti v dvorani; po tleh so bili kameni vsakojih barv in po njih so bile razgrnjene umetno tkane preproge. Srebrnih posod in zlatih igrac pa je bilo vse polno na mizah in stajalih. Bili so iz dragega lesa lepo izrezljane. Stoli so bili prevlečeni z rudečo svilo in sé zlatimi franžami olepšani. «Oj, vi imate tu tako lepo, kakor v nebesih», reče Jaromil Narciski. «Dovoli, da se na enega teh stolov vsedem, da bom vsaj vedel, kako si zna gospôda postreči», in položil je glavo vznak na stolu, kar mu je prav vgajalo.

«Ali bi hotel kdaj kralj biti?» vpraša ga Narciska.

«To verujem, da je prijetno, imeti vsega dovolj in brez skrbi živeti. Če bi bil jaz kralj, bil bi le zaradi tega rad, da bi imel mnogo vrtov in bi se poleg tega tudi ne staral.»

«Ti bi bil slab kralj. Kralj mora za ves svet skrbeti, kakor oče za svoje otroke, zato ima pa tudi večje skrbi kakor katerikoli drug človek. Naš kralj ljubi nas vse enako kakor svoje lastne otroke; nihče ne plača več, nihče manj. Kakor govori z mano, tako govori z vsakim drugim podložnikom, kateri ves dan pod gorami dela. Kar hoče on, to hočemo vsi, in kar mi želimo, to on rad izpolnjuje. In, misliš, da je to vse kraljevo, kar tukaj vidiš? Ne! On nima do tega več pravice kakor vsak drugi. Slehernemu je za njega zložnost vse to na razpolaganje kakor kralju, kajti grad je last nas vseh in vsi jemo pri njegovej mizi. Ako pa misliš, da bi te tvoji podložniki ljubili, če bi za te delati morali in bi videli, da ti njihov z delom pridobljen denar s prijetnimi zabavami zapravljaš in ti njihovim prošnjam komaj posluha daš, potem bi bil ti slab kralj.»

«Uvidim», je rekel Jaromil, ko je vstal z naslanjača k Narciski, ki je stala pred njim kakor pridigar, «da si v vseh rečeh veliko modrejša od mene, in zato ti hočem

pokoren biti. Sicer vem, da ne bom nikdar kralj, a tvoje nauke si hočem vender zapomniti. Sedaj pa pojdi z mano na vrt.»

Ko sta mej cvetlicami in drevjem hojevala, vprašal je Jaromil Narcisko: «Povej mi vender, kako je to, da so tu pri vas vse cvetke tako lepe in brez madeža?»

«Poslušaj, Jaromil!» odgovori voditeljica: «S temi cvetlicami in drevesi, kar jih tu vidiš, vzrastli smo tudi mi. Naša postava je: Če promine ta vrt, promine tudi naše kraljestvo; a mi ne skrbimo samo za to, da ohranimo posamezne rastline, temveč tudi, da ohranimo ves vrt. Zato ogledujemo sleherno drevesce, sleherno cvetko ter jo gojimo in čistimo škodljivih žužkov. So pa tudi take rastline, ki se škodoželjno okolu drugih ovijajo, in jim ne privoščijo, da bi se lepo razvijale; take uničujemo. Tu imamo tudi cvetlic, ki niso tako popolne kakor rože in lilije in drugih več, ktere pa, naj jim strežemo, kakor hočemo, vender ne gode. Te so bolne, in te imamo tam le v posebnem oddelku. Nekatere so slabe, da bi se le kvišku spenjaje kakor bršljan; take sadimo k drevesom, da imajo podporo. Druge ljubijo senco in vodo; ako jih deneš na solnce, takoj zvenejo. Za te se vije tu potok. No-

beno ne zavržemo, vsako hočemo popolniti, da bi bile vse lepe in bi bil naš vrt raj.»

Tako je poučevala Narciska Jaromila hodeč z njim po vrtu. Ko sta vse prehodila mu je rekla: «Pojdi, sedaj te popeljem nekam drugam.» Prijela ga je za roko in peljala po cesti, kjer so rujavo oblečeni pritlikovci hodili. Iz vrta sta šla po temnih mostovih kakor pod zemljo, in prišla do nekega kraja, kjer je nebrojno takih malih možičkov mrgolelo. Eni pobirali so zlato rudo, drugi izbirali so draga kamenja, ali pa so jih likali, drugi zopet so delali od zlata vsakovrstne krasne igrače, kakeršnih je Jaromil v gradu mnogo videl. Najviše na stolu pa je sedel star možiček in deval leskeče dijamante, granate in rubine v zlate omarice. Nevoljen je zrl Jaromila. Narciska pa stopi k njemu in mu nagrbančene roke pogladivši reče: «Ne huduj se, starec; kralj mi je dovolil, da sem tega mladenča sem pripeljala.»

Na te besede starec dovoli Narciski, da sta si vse ogledala. Ko sta ves prostor obhodila in se čudila krasnim rečem, katere so bile okolu zidu v predalih nastavljene, zahvalila sta se starcu in odšla. Iz tega kraja peljala je Narciska Jaromila po nekoliko stopnicah dolu na zelen travnik. Po sredi travnika je šumljal bister potok, na čegar

valoŕih so se zelenolase vile zibkale. Imele so prozorna, kakor iz pajčevine tkana oblačila, ki so jim segala do kolen, na glavi pa vence iz vodnih lilij. Male deklice, podobne angeljčkom, zibale so se na drevesih, vzraščeniŕ od samih koral, druge so plavale za stavo v bisernih školjkah, ali pa so se skupno igrale. Narciska skoči z Jaromilom v mal, iz črnega lesa lepo izdelan in s srebrom umetno vloženi čolniček ter je sè zlatim veslom igraje po vodi veslala. Ko sta priplula mej vile, so te Narcisko takoj spoznale in jo pozdravile. Najkrasneja izmed njih pa je stopila k nji v čolnič. Namesto lilijinega venca je imela na glavi z biseri pošit pajčolan in videti je bila gospa nad družimi.

«Kdo je ta mladenič, Narciska?» vprašala je vila.

«Zašel je na naš vrt, in ker mi dopade, hočem mu, dokler sme pri nas ostati, naše kraljestvo razkazati.»

«In ti je kralj to dovolil?»

«Brez njega vednosti bi tega gotovo ne bila storila.»

«Toda povej mi, krasna gospa, kam te vode tekó?» vprašal je Jaromil.

«Z njo napajajo se drevesa in rastline, in te so vaše zemlje najlepši kras,» odgovori mu ona.

V. Vile obdarujejo Jaromila.

Jaromil se je čudil tej lepoti. Lehkonoge vile so skakale okolu in okolu, in se smehljale lepemu mladeniču. Najkrasneja pa se je potopila pod vodo, v trenutku pa zopet priplavala na vrh in podala Jaromilu biserno školjko s temi besedami: «To školjko hrani od mene za spomin. Če bi se prigodilo, da bi me potreboval, zlomi školjko in vrzi nje biser na zemljo. S tem me moreš priklicati.» Jaromil se je vili vljudno zahvalil in školjko spravil. Na to sta se ločila in šla z Narcisko dalje.

Prišla sta potem k palači, ki je bila vsa od belega mramorja. Šla sta notri. Tu je bila velika krasna dvorana polna oken. Rumeni in višnjevi plameni so švigali kvišku, ali pa so se vili po stenah. V sredi dvorane pa je bila velika zvezda, svitla kakor solnce; blestela je v bledorumeni svitlobi, in milijone isker je pršelo iz njenih žarkov. Mej temi pa so plesali otroci drobne, vitke in lepe postave. Bili so vstvarjeni kakor od naj-

čistejih kristalov, kajti njih telesa so bila tako prozorna, da se je videlo, kako jim srčice radosti poskakuje. «Kako pa je to, da ti otroci v ognju ne zgoré?» rekel je Jaromil Narciski.

«Kakor živiš ti na zemlji in vile v vodi, tako živé ti v ognju; brez njega ne morejo živeti.»

«In čemu je ta ogenj?»

«Kakor je potreba vodé vsemu, kar raste, tako tudi brez tega ognja biti ne more. Misliš, da bi bilo vaše vino tako ognjevito, če bi tu gorko ne bilo?»

Ko sta tako govorila, prileti jedna malih deklic iz ognja in reče: «Ker ti je moja sestra dala spominek, vzemi tudi od mene nekaj!» In podala je Jaromilu malo kristalno steklenico, v katerej se je nekaj biserno blesketalo. «Dobro to hrani; če boš od mene kaj potreboval, odpri steklenico in jaz pridem; sicer je ne odpiraj!»

Jaromil se je zahvalil lepej deklici in je steklenico k školjki spravil. Na to sta se odpravila nazaj.

«Sedaj», reče Narciska, ko sta prišla do vrta, «moraš še enkrat z menoj k kralju, potem pa se bodeš od nas poslovil.»

«Kaj bodem res moral ostaviti ta nebeški kraj? Meni je tu pri vas tako všeč; hotel bi tu vedno ostati.»

«To ne more biti, ljubi mladenič! Mi ne smemo nikogar od vas tu pridržati; vi ljudje niste tako edini in zadovoljni kakor mi, in zato ne prijate med nas. In misliš, da bi se ti tu vedno dopadlo? Ti bi ne ostal vedno tako blag; čim večji bi bil, tem bolj bi hrepenel po ničevem svetu, in naš vrt bi se ti zdel majhen. Mogoče, da se boš često na naše življenje spomnil, kadar boš svet spoznal.» Mej tem pogovorom sta prišla do slonokostene palače in šla sta v dvorano, kjer sta bila kralj in kraljica.

«Ali ti je pri nas po volji, mladenič?» vpraša kralj Jaromila.

«Tako sem srečen med vami, da bi hotel večno pri vas ostati.»

«Potem pa bi moral biti to, kar so te!» Pri tem je pokazal na lahko oblečena mala bitja. «Ker to nij mogoče, moraš se vrniti.»

«Še en trenutek, mili atej, naj ostane mej nami, potem ga sama spremim», je prosila Narciska kralja. Ta jej to dovoli. Sedaj se vsede z Jaromilom, da si odpočijeta; okolu nju se je zbrala s kraljem na čelu mala družina in Jaromil je moral povedati, kako je tam na svetu in kako tam ljudje živé. Toda nihče se nij temu čudil, naopak slehern se je temu smejal. Potem so dali Jaromilu okusnega sadja. Ko se je okrepčal,

zahvalil se je lepo kraljici in kralju, poslovil se od drugih in napotil s krasnega grada, spremljevan od Narciske. Ko sta odhajala, bil bi Jaromil skoro žalosti jokal, ker je moral zapustiti krasni vrt. Žalostno se je oziral po različnih rastlinah, in zdelo se mu je, kakor bi se sleherna k njemu nagibala in se od njega poslavljal. Šla sta tudi mimo grma, na katerem je mnogo rož cvetelo. Jaromil nagnil je jedno vejico k sebi, da bi slednjič nasrkal se nje vonjave, toda vejica se mu zmuzne z roke, grm se strese in tisoč rožinih listov vsulo se je nanj. Pobral jih je in spravil v žep. «Te si vzamem za spomin z vašega vrta», reče Narciski.

«Samo da jih dobro hraniš», odgovori mu ona. Čez nekaj časa sta prišla do skale, po kateri je Jaromil na vrt prišel. «Sedaj», reče Narciska, «morava se ločiti; ti pojdeš na svet, jaz pa ostanem tu. Tu imaš zlato peško; če ti bom mogla kdaj pomagati, tedaj jo zluši in vrzi jedro na tla. S tem me boš poklical. Do takrat pa jo hrani. Zapomni si pa tudi, da do smrti nikomur povedati ne smeš, kje si bil, drugače storiš nas in sebe nesrečne.»

Na to mu poda Narciska desno roko, z levo pa se dotakne skale. Skala se odpre, Narciska zgine in Jaromil je stal sam na širocem polji.

VI. Jaromil na potu proti domu.

Zapuščen je zdaj stal Jaromil na veliki ravnini, kjer ni bilo niti gozda, niti skal, kakor tam, kjer je vstopil. Težko mu je bilo najti pot domov. Ne daleč pred seboj je zagledal pasočo se čredo in še nekaj dalje par hišic, kos polja in vrt, na katerem so ljudje delali. K temi se je Jaromil napotil, da bi pri njih pozvedel pot proti domu. Ko je prišel do prvega človeka, ki je na polji plel, vprašal ga je: «Prosim vas, bi mi li ne mogli povedati, na kateri strani je ‚Črni les‘ in kako daleč je tja?»

«Črni les je tam-le na onej strani, toda kako daleč je do tja, vam povedati ne morem. Bode pač lep kos pota, kajti ko je ogljar Matej vozil sim oglje, potreboval je cel dan sim in tje.»

Jaromil čuvši ime svojega očeta, bil je vesel in vpraša nadalje: «Ali vam ga ne vozi nič več?»

«Kako naj bi ga vozil, ko ga več tam nij! Pred desetimi leti zgubil se mu je sedemletni sinek, njega edina radost. Leto pozneje, ko dečka nikjer najti nij mogel, prodal je Matej hišo in šel v neko mesto; kako se imenuje, sem uže pozabil. Rekel je, da se bo tam tudi preživil in da mogoče sina tam preje najde.»

Z začudenjem poslušal je Jaromil. Zapazil je pa tudi, da sega visokorastenemu možu do ramena. «Deset let torej sem bil tam», misli sam v sebi, «in meni se je zdelo to le nekaj ur.»

«Vi ste morebiti starega Mateja poznali?» vpraša kmet Jaromila ter ga v premišljevanji moti.

«Da! Jaz sem njegovega brata sin; on je bil moj stric. Prišel sem ga obiskat, a sedaj tega veselja ne bom užil.»

«Toda zakaj bi žalovali; če ga nij tu, je pa kje drugod, na konec sveta gotovo nij šel. Tu po tej cesti se je podal v mesto; idite za njim. Kdo ve, ako se v mestu ne snideta. Vender danes je že prepozno. Ako hočete, ostanite pri meni čez noč in jutri za rano vas spremim kos pota.»

Z veseljem je vzprejel Jaromil ponudbo poštenega kmeta in šel ž njim v njegovo koč. Žena in dvoje otrok pritekli so jima naproti ter ju pozdravili. Mej tem, ko je kmetica pripravljala večerjo in kmet pogledal po svojem gospodarstvu, ostal je Jaromil z otrokoma v malej sobici. S početka ju Jaromil niti zapazil nij, ker je imel še vedno kaj sam sè sabó opraviti; čez nekaj časa pa se ozre po sobi in zagleda otroka v malem kotu stati. Plašno sta ga gledala.

Jaromil pa ju pokliče k sebi. Deček zjunači se prvi, stopi k Jaromilu in mu sede v naročje. Kar je nekaj v Jaromilovem žepu zacvenketalo. Na to seže v žep in iz njega zleče polno pest zlatih denarjev. «Za Boga, kje sem dobil ta denar?» premišljuje Jaromil. Kar se spomni, da je v žepu zdrobil različne liste, in da jih je dobrotljiva vila mogoče v denar spremenila, da bi na potu ne trpel pomanjkanja. In vzel je dva, ter ju dal otrokoma.

Vesela tečeta k materi ter ji pokažeta dar. «Žena», rekel je kmet, ko je denarje videl, «to je gotovo velik gospod, a se je le v kmeta preoblekel. Pogledi, to je čisto zlato! Da mu pripraviš dobro večerjo in mehko posteljo!» Na to je šel k Jaromilu, da bi se mu zahvalil, a ta mu reče: «Če mi hočete storiti veliko uslugo, preskrbite mi kako oblačilo, plačati vam je hočem dobro.» Jaromil je imel še isto obleko, v katerej je šel od doma; prav otročje mu je torej pristojala.

«Z veseljem vam storim to ljubav», je rekel zadovoljni kmetič, odide in se kmalu vrne z obleko. Ko se je potem Jaromil preoblekel, bil je tak, kakor bi bil oblačilo nanj vlil. Kmetu pa je plačal dvojno, je povečerjal in šel spat. Zjutraj rano se je podal Ja-

romil na pot. Čez nekoliko dnij je prišel do nekega mesteca, kjer je zvedel, da od tam ni bilo več daleč v glavno mesto. Bil je tega vesel, kajti naveličal se je že hoje. Ko je prišel v mestece, podal se je v gostilno, da bi si malo odpočil. Bilo je tu polno ljudi; Jaromil sédel je v kot ter poslušal, kaj so si pripovedovali. Slišal je, da ima tamošnji kralj jedino hčer, ki pa je néma, slepa in zelo slabotna in jej nihče pomagati ne more.

«In tako trpi reva uže sedem let», pripovedoval je nekdo. «Iz vseh krajev sveta bili so že zdravniki pri njej, toda nihče je nij ozdravil. Lansko leto je bil kralj zaradi tega pri slavno znanem puščavniku v «Črnem gozdu», a ta mu je v zdravilo nekaj svetoval, kar se pa nikjer ne dobi.»

Jaromil je dobro pazil na pogovor. «To bi bilo nekaj zame», misli si; «kaj, če bi ga poprosil, da me vzame za vrtnarja v službo?» V teh mislih podal se je Jaromil k počitku, in še tisto noč se mu je sanjalo, da je bil kraljev vrtnar, kakor si je želel. Rano je vstal, plačal gostilničarja, povprašal za pot k kraljevemu gradu in vesel korakal tjá.

VII. Jaromil ponuja se za vrtnarja v kraljevem gradu.

Bila je kraljeva palača krasno poslopje, obdano od jedne strani z vrtom. Tu nij bilo ne vriša ne letanja, kakor je to na drugih dvorih običajno. Povsod so bile razgrnjene preproge, da bi se ne razlegali koraki po obokanih preddvorih, in po dvorišči razpeto je bilo sukno, da se ni slišal konjski topot in ropot vozov. Vsi strežniki, ki so kakor duhovi po dvoru hodili, bili so črno oblečeni, in vsa okna so bila zakrita. Ko je Jaromil prišel k gradu, bilo je še prav zgodaj in nihče se nij zanj brigal. On pa tudi ni hotel nikogar vpraševati; zato je sédel na klopico ne daleč od vrtnih vrat. Ni dolgo tam sedel, kar pride star mož z lopato na rami okolu njega k vrtnim vratim, odpre jih z ključem ter zopet za seboj zapre. Jaromil je videl skozi špranjo, kako se starček po gredicah trudi in kako je težko to delo zanj. Potrka toraj na vrata in zakliče: «Odpustite, jaz vidim, da ste za to delo vže prestari; dovolite, da jaz za vas to naredim. Jaz sem tudi vrtnar, toda dolgo sem bil na potovanji in sem svoj posel zanemarjal, čutim pa, da bom to vendar storil. Če bi pa pozneje kakega pomočnika potrebovali, pridem rad k vam v

službo.» Starček se mu ljubeznjivo začudi in reče: «Veseli me to, če človek sam za delo prime, ne da bi mu prigovarjal in ga k temu silil; če bi jaz odločeval, vzel bi te precej v delo, toda jaz moram s kraljem govoriti in tam pojde težko.»

«In zakaj?» vpraša Jaromil.

«Li nisi še nikoli slišal o bolnej hčeri našega kralja?»

«Slišal sem o njej včeraj zvečer v nekej gostilni», odgovori Jaromil, «in da kralj čisto samotno živi.»

«Tako je», odgovori starec. «Srce me boli, če pomislim, da niti hoditi ne more. Tu pa tam séde na stol, ali pa jo prinesó na vrt. Ko je še zdrava deklica okolu mene skakala, trgal sem jej dostikrat cvetic na vrtu; zato pa se sedaj brez bolesti niti nanjo spomniti ne morem. Rad bi šel križem sveta, da bi vedel, kje najdem to, kar jej pomore.»

«In kaj bi to bilo?» vpraša Jaromil.

«Tega ti jaz preje povedati ne morem, dokler se kralju ne dopadeš in te ne vzame v službo. Dokler je bila princezinja zdrava, delalo nas je veliko na vrtu; sedaj pa razven mene ne sme nihče po vrtu hoditi. Počakaj torej, kaj poreče kralj.»

VIII. Jaromil, kraljev vrtnar.

Starček je na to odšel in Jaromil je mesto njega kopal. Ni trajalo dolgo, ko se vrne. «Prinesem ti dobro poročilo. Takoj moraš z manoj k kralju, mogoče te na moje priporočilo obdrži.»

Ko sta prekoračila dolg, svetel mostovž in nekoliko sob, vstopita v kraljevo sobano, kjer se je žalosti potrti oče sprehajal. Ko je Jaromil z vrtnarjem vstopil, prikimal je kralj, da naj stopita bliže. Dolgo je pogledoval Jaromila od nog do glave ter ga izpraševal o njegovem življenji. Neustrašeno mu je odgovarjal Jaromil. Kar je pa doživel v podzemeljskem gradu zamolčal je popolnoma.

Zadovoljen mu reče kralj naposled: «Dobro torej; jaz te tu pridržim, toda ves dan boš moral delati sam na vrtu. Z nikomur ne smeš občevati razven s starim Borešem, in tudi povedati ne smeš nikomur, kar boš tu videl in slišal.»

«To bi bil tudi storil, če tudi bi mi Vaše Veličanstvo tega ne bili zapovedali. Upam pa, da boste z menoj zadovoljni.»

Na to se je kralju priklonil in z Borešem odšel.

«Sedaj pa, starček, bodite tako dobri in pokažite mi, kaj naj delam.» Šel je stari

Boreš z Jaromilom po vrtu in ko mu je vse povedal in pokazal, rekel mu je: «Sedaj ti to odstopim; če boš od mene kaj potreboval, pridi k meni, jaz stanujem tam le pri vratih v tistej zeleni hišici.»

Jaromil se je starcu za vse zahvalil in odšel. Vzel je svoje vrtnarsko orodje in šel po svojem delu. Bilo je okolu poludne; kar se odpro grajska vrata, skozi katere se je prišlo iz princezinjine sobe na vrt, in nekaj žensk je neslo na stolu, obloženem z blazinami, silno bolno princezinjo. Jaromil nij daleč od tod cvetlice okopaval. Ko pa je zapazil ženske, popustil je delo in šel dalje po vrtu, ter se nij preje prikazal, dokler nij slišal, da so se že precej oddaljile. Ko sta kralj in kraljica to zvedela, dopadlo se jima je to zelo in veliko sta od tega časa naprej Jaromilu zaupala. Često ga je kraljica k sebi poklicala, in kadar je bila hči na vrtu, moral ji je on cvetlice nositi in venčati z njimi nje stol. Jaromil je sedaj videl, kako ugoden je bil nje obraz; videl je, da je imela zaprte oči. Le kadar je odprla usta, zasvetili ste se dve vrsti lepih belih zob. Bilo mu je težko, da bi ostala ta mlada, nekdam lepa deklica vedno taka. «Toda», misli si jednega dne, «stari Boreš gotovo ve, kaj bi jej pomagalo. Obljubil mi je, da mi hoče to po-

vedati. To ga hočem takoj vprašati.» Komaj ga je potem srečal, bilo je to njegovo prvo vprašanje.

«Sedaj šelej ti morem povedati», odgovori mu Boreš.

«Ne daleč od tod je nek gozd, ki se daleč pod zemljo razširja. Ljudje ga imenujejo «Črni gozd.» V tem gozdu prebiva zelo učen in že star mož, h kateremu ljudje od blizu in daleč hodijo po sovèt. Enkrat sem tudi našemu kralju o njem omenil in mu svetoval, naj bi se zaradi bolne hčerke z njim posvetoval, in on me je ubogal. Jaz sem moral izprašati pot do njega. Ko smo prišli tja, ostala sta s kraljem sama, in kakor mi je kralj potem pripovedoval, izprašal ga je vse o hčeri in odšel. Čez nekaj časa se je zopet vrnil in narejal pred kraljem vsakovrstne coprnije. Tako se je prikazala pred njima krasna gospa, katero je puščavnik vprašal, s čem bi bilo mogoče ozdraviti kraljevo hči. Ta pa je odgovorila: «Iz srebrnega potoka dobi čistost telesa, iz živega ognja dobi pogled in od govoreče jablane dobi zopet dar jezika. Sodite pa sami, če je kaj takega na svetu.» Povsod je kralj uže povpraševal po teh sredstvih, toda zamán! Kdor ji pomore, temu hoče dati pol kraljestva, in če je treba tudi hčer, tako mi je rekel.»

Jaromil nij odgovoril ničesa, a zapomnil si je dobro vrtnarjeve besede. Vedno je to v duhu premišljeval. Slednjič si domisli spominkov iz kraljestva pritlikovcev, katere je vedno pri sebi nosil. «Voda torej ogenj in govoreče drevo jej morejo pomagati! Kaj, če bi poprosil dobre vile, da bi jo ozdravile. One gojijo cvetlice s tako ljubeznijo, gotovo se bodo usmilile tudi te ubožice.»

IX. Jaromil ozdravi bolno princezinjo.

Vtrjen v teh mislih, stopil je drugi dan poln zaupanja pred kralja.

«Kaj hočeš Jaromil?» vprašal ga je kralj, ko je stopil predenj.

«Moj gospod! če imate toliko zaupanja do mene, bi li ne zaupali meni princezinjo? Jaz vam jo ozdravim.»

«Ti bi jo ozdravil?» vpraša kralj začuden. «Zakaj nijsi tega že preje povedal?»

«Ker nijsem vedel, kaj jej pomore», odgovori Jaromil. «In sedaj to veš?»

«Vem, stari Boreš mi je povedal! Če jo hočete zdravo videti, zaupati mi jo morete za tri dni. Pozvedovati pa ne smete, kaj se bo godilo, sicer ne dosežem ničesa.»

«Dobro, Jaromil! Vzemi jo, in če jo ozdraviš, dam ti, kar boš zahteval. In če bo treba celo moje kraljestvo. Jaromil se ponižno poslovil in kralj gre k kraljici, da bi jo z veselim poročilom tolažil. Ko je kraljica to slišala, hitela je sama k Jaromilu. Zahtevala je, da naj bi šel ž njo v grad in ostavil vrtnarska dela. Toda on se jej zahvali, izgovarjaje se, da si mora na vrtu potrebno pripraviti. Ogradil si je na vrtu prostor, da bi ga tam nihče ne opazoval. Drugi dan je dobil od kralja bolno hčer, katera o vsem tem nij nič vedela, temveč je mirno spala. Jaromil jo je vzel rahlo v naročje ter nesel na vrt. Tam jo položi na travo. Na to je segel v žep po školjko, jo odprl in vzel iz nje velik, lep biser. Srce mu je tolklo strahu, ko ga je vrgel na zemljo. Le malo časa je ležal biser na tleh, potem pa se je počasi zgubival v travi in konečno izginil. Kar se prikaže na tem mestu vrelec, visoko kipi, in v obokih pada v tisočernih biserih na zemljo. A tu nij več trave, naredila se je v školjki globočina, v katero so biseri šumeč peneč se padali. Kar priplava iz srebrno penečega se vrelca bleda gospa, okolu katere so se valovi čudovito radostno kopičili in poljubovali snežnobeli njeni rameni. Padajoči vrelec je sipal v mavričnih barvah solnčno

blesteče bisere kraljici v znožje in krasil njene srebrosvitle lase. Jaromil je spoznal, da je bleda gospa kraljica vil, ki mu je podarila školjko. Pristopil je k njej rekóč:

«Ti si mi bila naklonjena in si mi obljubila, kadar bi tvoje pomoči potreboval, da bi te poklical po biseru, katerega si mi podarila. Sedaj je prišel čas, ne sicer za me, temveč za ono-le revo; kopati se mora v srebrnem potoku, da zadobi čistost telesa. Izpolni svojo obljubo in pomagaj jej!»

«Dobro», odgovori ona, «daj mi princezinjo!»

Jaromil je vzel Boleslavo in jo k vodi položi. Vila jo vzame in zgine ž njo v svoje peneče stanovališče pod bisernim jezerom. Z rokama navskriž k vodi nagnjen je stal Jaromil in nepremakljivo zrl v globino, bode li vila z Boleslavo kmalu priplavala. Nij trajalo dolgo, in bleda vila se je zopet prikazala s kraljevo gospodičino. Jaromil poln radosti stopi k kraji školjkaste kotline, na valovih se priziblje kraljica k njemu in položi gospodičino v naročje rekóč: «Tu imaš ozdravljeno princezinjo; bodi zdrav, a o meni molči do svoje smrti!» Jaromil se je hotel dobri vili zahvaliti, ta pa je po teh besedah zginila, in od krasnega slapa nij ostalo drugega sledu, kakor na tisoče kapljic, s ka-

terimi so bivši bujni valovi zelene gredice poškropili. Jaromil bi bil vse to le za prazne sanje imel, če bi ne bil Boleslavo tako lepo spremenjeno v rokah držal. Ona je še spala, in zato jo je položil hitro na travo in letel v grad po stol in po jedila, kar je bilo zanjo v sobi pripravljeno. Med tem, ko se je vrnil, se je princezinja prebudila, in čuteč se oproščena svojega telesnega zla, nij pustila, da bi ji bil Jaromil stregel, temveč prišla ga je za roke in ga nagovarjala, da bi šel ž njo sprehajati se. Voljno vodil jo je po vrtu, kjer je kakor otrok na njegovi strani skakala in poslušala njega ljubeznive besede, s katerimi ji je zdravje obetal.

Tako je minul prvi dan. S kakim veseljem je Jaromil drugi dan vstal, si lahko mislimo, ker se je trdno nadejal, da ozdravi deklico. Druzega jutra prav zgodaj ko je Boleslava še spala, nesel jo je Jaromil zopet na vrt, vzame stekleničico iz žepa in jo še z veliko večjim zaupanjem odpre. Komaj je srebrni zamašek iztaknil, spremeni se stekleničica v ognjevito krogeljo, katera je tisoč in tisoč isker okolu in okolu metala. Svetlomodri, rudeči in rumeni plameni švigali so iz nje in kot svetlopisani trakovi so se razširjali v krasnih žarkih. Kar se začne plamteča krogelja hitreje in hitreje sukati, in

Jaromil zapazi v njej deklico, ki mu je podarila stekleničico. On stopi bliže in reče: «Ne huduj se, da sem tvoj dar tako kmalu rabil. Glej! ta uboga tukaj je slepa in le pri živem ognju zamore svoj pogled zopet vdobiti. Spomnil sem se takoj na te, in upam, da jej pomoreš!»

Ljubeznjivo zasmejala se je deklica njegovi prošnji in s prstom žugajoč skočila je iz krogelje. Po žarkih je zdrknila k spečej Boleslavi, priklonila se na lahko k njej in z rožno prozornim prstom dotaknila se je devičinih oči. Ta naglo oči odpre, toda niti goreče device, niti ognjevite krogelje ni videla več. Od tisočernih isker pa ste ostali dve v Boleslavinih očeh. Začudena in poln radosti dvigne se Boleslava in hvaležno zre na Jaromila. Jedno roko položila je na usta, kakor bi mu hotela pokazati, kar bi mu rada z besedami povedala, če bi govoriti mogla, z drugo je pa prijela njegovo roko in jo je hotela poljubiti.

«Nikoli, mila princezinja», reče Jaromil in hitro roko odtegne. «Jaz tega ne zaslužim; dovolj mi je, da vidim tvoje bisernosvetle oči ozdravljene! Sedaj pojdi, da ti razkažem vrt, da boš videla, kako so zrastle drevesa, katera si kot dekletce s starim Borešem sadila.» Z dopadajočim smehljanjem poslu-

šala ga je Boleslava in se sprehajala ž njim po vrtu. Tu je pokleknila k roži, srčno jo poljubi in čudila se je njeni krasoti, tu zopet vstavila se je pri ribnjaku in gledala ribice zlatice, tam zopet se je vsedla pod košato jablano in Jaromil jej je trgal in metal v naročje okusna jabolka.

Sedaj, mislil si je Jaromil, pokličem še Narcisko. Boleslava spi; jaz sem torej gotov, da je ne zapazi. Slavec je omolknil, vetrovi so polegli, mesec se je skrila, le zvezde na temnem nebu so še migljale. Jaromil se je oddaljil nekoliko korakov od Boleslave, vzel peško iz žepa, jo odprl in vrgel nje jedro na zemljo. Kar se razsvetli temni rožni gaj in na mestu, kjer je padlo jedro na tla, začene iz zemlje zelena mladika, raste više in više, in pod Jaromilom stoji drevo polno cvetja, na čegar vrhu je zapazil Narcisko. Na vsakem listu, na vsakem cvetu so se zibali zlatolasi božički (mali domači bogovi) in šepetali med saboj. Vetrovi so se vzbudili ter pihljaje po gaju so poljubovali njihove rožne obrazke.

«Kaj hočeš od mene»? vpraša ga Narciska z onim glasom, kakor je govorila ž njim vselej.

«Oj ti predobra Narciska!» reče Jaromil, «gotovo boš uslišala mojo prošnjo.»

«Glej! ta krasna deklica, ki tu spí, je mutasta in ne bo spregovorila prej, dokler ne sné jabolka z govorečega drevesa. Usmili se je in ozdravi jo!»

Na Jaromilovo prošnjo vtrga Narciska z drevesca popek. Ko vprvič dihne nanj, se popek razvije, ko dihne v drugič, se cvet odpre in ko dihne v tretjič, držala je v roci tako lepo dozorelo jabolko, kakor bi bilo slikano. Vrgla ga je potem z drevesa in rekla: «Tu imaš zaželjeno jabolko in ozdravi ž njim Boleslavo. O nas pa molči do smrti, ako hočeš srečen ostati.» Po teh besedah razlila se je po gaji čarobna svetloba, tako da Jaromil v rožnate plamene niti gledati nij mogel in je moral oči zatisniti. Med tem čuje v daljavi ljubeznjivo petje; posluša, odpre oči, — toda niti svetlobe niti drevesa nij videl več. Kmalu močnejši, kmalu milejši slišali so se glasovi in naposled so razdoneli. Bilo je zopet vse tiho, le veter je pihljajal po vrtu in budil zaspane cvetlice.

Jaromil je imel v roki čarobno jabolko in je sedel ne daleč od Boleslave. Kar pade list z drevesa na dremajočega slavčka; ta vzdigne glavico in začne s topečim glasom prepevati, da zbudi Boleslavo. Jaromil stopi bliže k probujeni princezinji in jej reče: «Med tem časom, ko si spala, našel sem

najlepše jabolko v celem vrtu.» Podavši Boleslavi jabolko jej veli, da naj ga sne. «Mogoče je to zadnji trenutek», reče žalostno, «katerega skupaj preživiva; kajti lepa, ozdravljena princezinja se ne bo smela več s priprostim vrtnarjem tako zaupljivo sprehajati, kakor dosedaj.»

V tem Boleslava zavpije in pretrga njega daljno govorjenje. «Kaj se je z menoj zgodilo? Jaz lahko govorim! O, gotovo si me ti s tem čudapolnim jabolkom ozdravil! Jaromil, dobrotnik moj! Kako naj te poplačam? Ti si ravnokar nekaj tacega povedal, kar me zelo boli! Kaj misliš o meni? Ali si moreš domišljevati, da bi bili moj oče tako nepravilni, da bi te za to nepoplačljivo delo tako slabo odškodovali?» Tako je govorila ganjena princezinja držeč Jaromila za obe roki.

«Za tvoje zdravje zahteval bi lahko vse kraljestvo, rekli so tvoj oče; toda jaz ne zahtevam njegovega bogastva. Tega pa, kar bi me storilo presrečnega, ne morem zahtevati.»

«In kaj bi to bilo?» vpraša tiho Boleslava.

«Tebe, krasna gospodičina, bi od kralja zahteval in nič družega ne maram na svetu!»

Njen odgovor prevpila je slavčeva pesem, a Jaromil je nje tihi «da» vender slišal.

Ostala sta še nekaj trenutkov na vrtu, potem pa je Boleslava v grad odšla. Jaromil pa je ostal še na vrtu in ponavljal je vse besede, kar jih je ž njo govoril, in v tem prijetnem premišljevanji je zaspal.

X. Jaromilove sanje.

Sanjalo se mu je, da je stal v krasnej velikej dvorani, katera je bila do polovice sè samimi venci najlepših cvetlic okrašena; v drugej polovici pa nij bilo videti ničesa zaradi goste megle, ki se je kakor rožast zastor po dvorani razprostirala. Naenkrat pa se megla razgubi in on ugleda zlat prestol, na katerem je sedela devica nenavadne lepote, napravljena v dragocena oblačila. On skoči bliže in spozna v njej Boleslavo, katera mu prikima, da naj sede poleg nje. Kar se na jednej strani razpoči zid, in mej štirimi zlatimi stebri ugleda krasen vrt, v čegar sredi je stal slonokoščeni grad. Kako začudena ga je gledala Boleslava, a Jaromil ga je takoj spoznal, kajti bil je isti, v katerem mu je deset let tako hitro minulo. Kar pride iz grada množica božičkev. Njim na čelu koračila je Narciska in poleg nje ste nesli dve vili na svilenih blazinah dve

kroni. Vsi se bližajo tronu, kjer sta sedela presrečna Jaromil in Boleslava, in mej milim petjem ju venčajo s cveticami. Narciska vzame najpred krono od rož in lilij, bliža se Boleslavi, jo jej položi na glavo in reče: «Lepše kakor zlata poda se ti krona iz teh cvetic, ker so podoba tvoje duše. Pazi, da ti nikdar ne usahnejo!» Na to vzame Narciski zlato krono. Položivši jo na Jaromilovo glavo mu reče: «Zdaj si kralj, Jaromil! Ostani vedno tako dobrega srca in pravičnih želj; spomni se večkrat besed, katere sem ti govorila v slonokoščenem gradu pri slovesu, in srečen boš!» Po teh besedah dihnila mu je poljubek na čelo, in on se je zbudil. Mislil je, da še vedno sanja, ko je videl svojo kraljico pred seboj stati.

«Že nekaj časa sem tu, in čakam, da se zbudiš, de greva k mojim starišem», reče Boleslava.

«Lepe sanje sem imel», pravi Jaromil in začne pripovedovati, kar je v spanji videl.

«To je dobro znamenje», odgovori Boleslava, ko je nekaj časa poslušala, in ga spodbuja, da bi bila preje pri stariših. Toda Jaromil je spletel prej vence iz rož in lilij in šelej ko je Boleslavo ž njimi okinčal, peljal jo je ozdravljeno h kralju in kraljici.

XI. Jaromil izroči ozdravljeno Boleslavo starišem in postane kraljevi naslednik.

Željno so stariši pričakovali tretjega dnè in dvorniki stali so v velikem številu okolu in okolu v kraljevih dvoranah, da bi videli ozdravljeno hčer svojega kralja. Kar se odpro vrata princezinjine sobe in z nje stopita Jaromil in Boleslava. Vsi so se čudili krasni devi in niti besedice nij spregovoril nihče, ko je stopil Jaromil z njo pred kralja in kraljico. Boleslava je padla svojim roditeljem v naročje, in zdaj šelej so se začuli klici radosti, da je odmevalo po vsem gradu.

«Zahtevaj, kar hočeš, in če bi bilo celo moje kraljestvo, dam ti je!» reče presrečni oče.

«Kaj bi mi pomagalo vaše kraljestvo in vaša bogastva? Dajte mi zaklad, ki me jedino more osrečiti in za katerega vam bodem do smrti hvaležen. Kralj je za trenutek obmolknil, in ko je videl, da je Boleslava njega in mater proseč gledala, nij je hotel žalostiti, in prijemši jo za roko, peljal jo je k Jaromilu rekóč: «Vzemi ta moj najdražji zaklad, in bodi moj naslednik!»

Dvorniki in drugi dostojanstveniki so prihajali se poklanjat mlademu kralju nasledniku, in ljudstvo bilo je v velikem šte-

vilu zbrano okolo kraljevega gradu. S klici radosti izzivalo je mladega kralja, tako da se jim je moral večkrat pokazati. Tudi stari Boreš je prišel k mladima zaročencema, toda od veselja je jokal in niti besedice nij mogel izpregovoriti. Velikanske priprave delale so se za slavnostno svatbo, na katero je povabil kralj mnogo gostov od blizu in daleč.

Cel dan pa so dohajali ljudje gledat ozdravljeno nevesto. Mej drugimi je prišel tudi nek star mož, ki je silil mej množico naprej, da bi videl bodočega kralja, o katerem se je govorilo, da je ogljarjev sin, ki je pa kot majhen deček od doma pobegnil. Konečno pririnil se je do mladega kralja in začel govoriti: «Odpustite, moj gospod, da pridem k vam s prošnjo, ljudje pravijo, da ste ogljarjev sin, povejte mi pa, če je to res?»

«Seveda sem, ogljar Matej s 'Črnega gozda' je moj oče.»

«In ta sem jaz!» zavpije starec, opusti palico, na katero se je opiral, z roke in pade sinu v roke.

«In kje so mati?» vprašal je Jaromil, ko se je oče nekoliko zavedel.

«Ta je umrla, do smrti je tugovala, zakaj te je tako sovražila, da si zaradi nje pobegnil.»

Jaromil je molčal in pustil očeta pri tem, kajti nihče razun njega nij smel vedeti, kje je ta čas preživel. Na to je posadil očeta poleg sebe k nevesti, katera ga je sè stariši prijazno pozdravila. Čas je veselo potekel, in drugi dan obhajali so svatbo. Ko so mladega kralja kronali, imel je na glavi zlato krono, Boleslava pa krono iz rož in lilij, da so se tako sanje uresničile. Vladal je pravično, previdno in razumno, pa tudi Narcis-kinih besedij nij nikoli pozabil. Odkritosrčno želeli so mu ljudje, da bi dolgo vladal, kajti bil jim je bolj oče kakor kralj.

Pri
Jan. Giontini-ju v Ljubljani

se tudi dobivajo:

- Cesar Maks in Mehika.** V Ljubljani 1868. Spisal *J. Alšovec*. 30 kr.
- Čas je zlato.** Podučna povest za mladost. Spisal *F. Hofmann*.
V Ljubljani 1864 36 kr.
Lično vezana 50 kr.
- Cerkvica na skali.** Pravljica 12 kr.
- Dve čudapolni pravljici.** Drugi predelani in popravljeni natis. 1881. *I. Peter Krunov; II. Okamnjenci na Blanskem gradu;* v slikanej, lepej vezbi 16 kr.
- Erazem Predjamski.** Povest iz petnajstega stoletja. S podobno. Četrty natis. V Ljubljani 1886 20 kr.
- Hitri Računar** z ozirom na sedanji denar po avstrijski veljavi in na novo mero in vago. 8. popolnoma predelani in popravljeni natis. 1885. V usnji . . . 60 kr.
V polusnji . . . 40 kr.
- Jama nad Dobrušo.** Pravljica 20 kr.
- Ključek lažnjivi** 20 kr.
- Kuharica slovenska** ali navod, okusno kuhati navadna in imenitna jedila. Narekovala *M. Bleiweiss*. V Ljubljani 1878. Veljajo lično vezane 1 gold. 90 kr.
- Kuharske bukve,** nove, ali nauk, najboljša in imenitnejša jedila brez posebnih stroškov pripraviti. Z 200 jedilnimi listki. Tretji natis. V Ljubljani 1877. Vezane . . 90 kr.
- Najdenček,** ali pravični se tudi živine usmili. 1881. Drugi predelani in popravljeni natis. V slikanej, lepej vezbi 20 kr.
- Nikolaj Zrinjski,** hrvatski junak 20 kr.
- Pođuk,** kako se dela žganje vsake baže, mrzlo in gorko, in brez posebnih naprav. V Ljubljani 1879. Velja 1 gold.
- Repoštev, duh v Krkonoških gorah.** Tretji predelani in popravljeni natis. 1881. V slikanej, lepej vezbi 20 kr.
- Sanjske bukve** (s podobami). 15 kr.
- Sto malih pripovedek za mladost.** Spisal *Krištof Šmid*, poslovenil *Ivan Tomšič*. 1872 40 kr.
Lično vezane 50 kr. — 1 gold.
- Vošilna knjižica,** ali vošilni listi za novo leto, godove in rojstne dneve. Spisal *Ivan Tomšič*. 1870 20 kr.
- Zbirka ljubimskih in ženitovanjskih pisem** 30 kr.

